

A Deutsch Család

Ez a családom. A hátsó sorban balról jobbra áll Helén, anyám sógornője, a karjében a kisfia, a Ferike. Mellette a nővérem, Juliska, én, a legidősebb nővérem, Jolán és a férje Grünwald Zoli. Elől balról jobbra van az öcsém, Pista, mellette ül az apám, előtte Rózsi, anyám Béla testvérének a kislánya, és apám mellett Klári, a hugom. A kép Putnokon készült 1934-ben. Hatéves voltam, amikor Putnokra költöztünk. Ott körülbelül 380 zsidó család élt. Egy környéken laktunk mi zsidók, de azért megvolt a kasztrendszer. Én soha nem tudtam volna megnősülni Putnokon a szegénység miatt. Ebből a szempontból nem volt meg az a nagy összetartás. A szegényeket egy kicsikét lenézték. Nagyon-nagyon vallásos város volt ez a Putnok, egy hitközség volt, ami nagyon is ortodox volt. Jesiva volt, bóchereket neveltek Putnokon. Nagyon vallásos rabbi volt ott, szakállas volt, többgyermekes. Kaftánba járt, cicesz volt rajta. Mi is a zsidó valláshoz való szeretet szellemében voltunk nevelve. Az apám kevésbé volt vallásos, mivel ő mindig kemény fizikai munkát végzett de azért szombattartó volt. Ellenben anyukánk olyan vallásos volt, hogy mindent elkövetett, hogy a gyerekei zsidó érzelműek maradjanak. Minden gyereket megtanítottak héberül olvasni. Minden gyereknek meg kellett, hogy legyen a bár micvója. Anyám tudott héberül olvasni, de apám nem. Ha apám egy picikét még vallásosabb lett volna mellette, akkor sájtlit is viselt volna. Pajeszt hordtam, de csak 10 éves koromig, mert láttam a többi gyerekeknél, és én sem akartam lemaradni. Később sapkát is csak otthon hordtunk. Mi nagyon vallásosnak számítottunk, még feladatot is vállaltak a szüleim a közösségben. Ha valaki meghalt a városban, a nőket drága jó anyám mosdatta. Ha férfi halt meg, akkor apám mosdatta meg. Erősen kóserok voltunk, és emlékszem, hogy a rabbihoz én hordtam a vésetet [liba nyelőcsőve, amit a rabbihoz kellett vinni, hogy az ellenőrizze a kóserséget]. Úgy emlékszem, hogy a húst egyáltalán nem lehetett asztalra tenni, ha nem volt lesózva. Nagyon vigyázni kellett, hogy a tejest a hússal nem keverjük össze. Putnokon az apámat egy zsidó, Roth Bernát, annak volt az ecetgyárja, foglalkoztatta annál az indoknál fogva, hogy sok gyerek volt, és fizikai munkát végeztetett az apámmal, és később az ecet ki is marta a gyomrát. Putnokon tartottunk csirkét, mert olyan udvarban laktunk, és anyám pedig libát. Konyhakert nem volt, mert azt a piacon vásároltuk meg. Anyám a háztartással foglalkozott. Én hatéves koromban már kenyeret kerestem a családomnak. Amikor hazamentünk iskolából,

akkor a nyakamba akasztottam egy cukorkás kis ládácskát, amiben különböző fajta cukorkák voltak, és azt vittem kávéházzól kávéházra. Először laktunk egy egyszoba-konyhás lakásban, későbbiekben aztán kétszobás lakásban laktunk.